

Debat.

Er affolkningen af landdistrikterne politisk planlagt?

Jørn Rasmussen, Pilealle 5,
4760 Vordingborg

Det, der får mig til tasterne, er samfundspanlægger Gert Wiik, der ret bombastisk forsvarede planlovene.

I 60'erne og begyndelsen af 70'erne skete der en voldsom udbygning af parcelhuskvarterer, og hvad dertil hører. Udviklingen var ustyrlig og blev der overhovedet plads til naturen?

En meget stram topstyring i form af lands-, region- og lokalplaner med by- og landzoner samt erhvervs- og sommerhusområder måtte sættes i værk.

Planlovgivningen gav centraladministrationen vidtgående beføjelser, hvor underordnede planer måtte vige for overordnede.

Naturbeskyttelse og kvælstofhysteriets omkostninger

Hovedformålet med landzoner er at forhindre spredt og uplanlagt bebyggelse, at sikre klar grænse mellem by og land og at beskytte landskab, natur, landbrugsjord og skovbrug.

Mekaniseringen af landbruget sammen med uhjemmel, rigide og uvidenskabelige regler omkring kvælstof og CO₂ begrænsninger, har yderligere fremskyndet strukturudviklingen, der har lukket mange familiebrug.

Overlæge Jørgen Røjel skrev i tilknytning til kvælstof-hysteriet i bogen "Fra anarki til hysteri" fra 1990:

"Forsvinder familiebrugene, vil der ske en omvæltning, der helt vil forandre det danske samfund. Udrydder man familiebrugene, vil landsbyerne forsvinde og med den landsbykulturen, som har været bærende i samfundet. En udvikling, der allerede er i gang, vil yderligere accentueres. Når landsbyerne affolkes, forsvinder først Brugsen, så skolen, derefter forsamlingshuset, kirken og kroen. Nogle steder vil man bevare reservater, hvor de mest idylliske landsbyer overlever som landsbymuseer."

Har de intellektuelle erstattet bondekulturen

Altså i 1960 siger statistikkens cirka 200.000 landbrugsbedrifter imod 7.000 heltidsbedrifter i 2025.

Derudover var det planlæggerens vurdering, at under 1200-1500 indbyggere var der ikke basis for detailhandel og en effektiv offentlig service.

Afgudsdyrkelsen af den boglige skole har medført, at flere fra hver ungdomsårsgang lokkes til universitets-

Kommunesammenlægningerne i henholdsvis 1970 og 2007, som befolkningen ikke efterlyste, har yderligere banet vejen for at tømme landdistrikterne for liv, skriver Jørn Rasmussen i dette indlæg. Arkivfoto: Bo Amstrup/Ritzau Scanpix

byerne for at tage længerevarende uddannelser end samfundet faktisk har behov for.

Det kraftige og generelt meget skadelige skattetryk har muliggjort dette og en ny intellektuel klasse har på mange områder overtaget den indflydelse, bondekulturen og delvis arbejderklassen tidligere havde.

Centraliseringens selvforstærkende spiral

Kommunesammenlægningerne i henholdsvis 1970 og 2007, som befolkningen ikke efterlyste, har yderligere banet vejen for at tømme landdistrikterne for liv og muliggjort en centralisering af samfundsudviklingen, hvor beslutningstagerne isoleres fra befolkningen.

Affolkning af landdistrikter er ikke en naturlig udvikling, den er helt som planlagt af samfundsingeniører som Gert Wiik og politikere fra de gamle partier.

Samme segment kan samtidigt notere sig, at beboelser i hovedstaden er en mangelvare, så priserne bliver derefter.

I landzoner er der overskud af boliger med faldende priser til følge og derfor attraktive for folk på overførselsindkomst. Derfor må det kommunale tilskuds- og udligningssystem løbende justeres.

Wiik skriver videre: *"I de sidste succesrige 50 år af samfundets udvikling har princippet været at erhverv skal placeres, hvor samfundet kan bakke op dvs: hvor der er bæredygtige veje, kloakering, spildevandsrensning, drikkevand, el, affaldshåndtering, fjernvarme og kollektiv trafik. Uden den styring risikerer vi et kludeteppe af virksomheder placeret tilfældigt i landskabet – dyrt for kommunerne og belastende for miljøet"*.

Skal være varsom

At kalde REFA og de kommunale forsyningselskabers spildevandsrensning affaldshåndtering for bæredygtige vidner om, at Gert Wiik har lige så lidt forstand på miljø som jeg har på arkitektur.

“**Affolkning af landdistrikter er ikke en naturlig udvikling, den er helt som planlagt af samfundsingeniører som Gert Wiik og politikere fra de gamle partier.**

Grænser for central planlægning ud over vej- og jernbanenettet og energiforsyningen skal man i mange tilfælde være varsom med en for stram planlægning. Jeg ynder at citere den østrigsk-britiske politisk økonom og filosof (1899-1992) Friedrich A. von Hayek om planlægningsens begrænsninger.

"Han anvender eksemplet med en sti gennem et landskab. Stien er ikke planlagt af nogen, men snarere resultatet af, at mange mennesker over tid har forsøgt at bevæge sig fra ét punkt til et andet.

Hadde man et helt nøjagtigt kort over landskabet og perfekt information om alle spadserende, deres ønsker, kondition, tid, osv., ville man måske have kunnet planlæg-

ge, hvor den optimale sti skulle gå. Men sådan viden er svært tilgængelig og reelt umulig at sammenligne på tværs af individer.

Mennesker kan tage fejl, og det gælder både borgere og planlæggere. Men hvis borgerne har muligheden for at træffe frie valg og at handle frit med hinanden, vil det i længden producere et bedre resultat, end nogen nok så vidende central planlægger vil kunne tænke sig frem til".

Hvad med Grundloven

Man kan spørge, om alle elementer i planloven overhovedet er lovlige. Grundlovens § 74 sikrer fri og lige adgang til erhverv, men den rettlige udfordres af planlægningsreglerne.

Justitsministeriets stjernejurister vil nok hævde, at hensynet til almenvellet er dækket ind af lovens formålsparagraf: At sikre en sammenhængende planlægning og en bæredygtig samfundsudvikling.

Men skal vi virkelig acceptere, at en borger i landzone, der hverken driver land- eller skovbrug, tvinges til at flytte sin virksomhed for at kunne forsørge sin familie?

Er der i virkeligheden tale om en grundlovskrænkelser, der har stået på i over en menneskealder? Vi har brug for en forfatningsdomstol -

og det kan kun gå for langsomt.

Afsluttende perspektiv

Journaliststanden på de landsdækkende medier er bosat i landets største byer, og der har kommunerne været af en størrelse, så sammenlægninger var irrelevante og landzonerestriktioner ukendte. Eller som Stig Ørskov, tidligere adm. direktør i JP/Politikens Hus, meget rammende skrev i 2022: *Langt hovedparten af de danske medier, ikke mindst de statslige og de mest statsstøttede private medier, henvender sig til den bedrestillede og urbaniserede del af befolkningen, og langt hovedparten af journalisterne tilhører - og kommer fra samme befolkningsgruppe.*

Så selvom landdistrikternes udfordringer jævnlige fylder en del i Folketidens spalter, får de sjældent plads på de landsdækkende mediers dagsordener og derfor bliver problemerne også nedprioriteret i den lovgivende forsamling.

Folkemøde Møn kalder sig provinsens folkemøde. Derfor håber jeg at formanden i bestyrelsen for Folkemødet og kommunalpolitikker, Christian Schou, læser med, da indlægget måske kan give lidt inspiration til en paneldebat.